

TILL PLANSCHERNA.

Skåp från Dalsland.

Den dalsländska konstslöjden har genom Nordiska museets förvärv av det här återgivna fuhnbergsskåpet blivit på ett förnämligt sätt representerad i museets samlingar. Epitetet dalsländsk betyder dock ej, att vi här ha ett alster av en i landskapet framvuxen konstslöjd. Fuhnberg var nämligen enligt traditionen ursprungligen bildhuggare i Stockholm. Av en eller annan anledning tvangs han omkring 1820 att lämna staden och blev då omhändertagen av riksdagsmannen Lars Larsson i Sundals-Ryr, södra Dalsland, vilken lät honom få en fristad i sitt hem. Här stannade han till sin död på 1840-talet. De flesta bevarade möbler av hans tillverkning härröra också från riksdagsman Larssons hem. Men Fuhnberg vandrade också omkring i bygden och utförde flera arbeten även åt andra personer.

De flesta av hans möbler äro rikt snidade, men dessa ha ej blivit så kända som hans intarsiaarbeten. En av honom särskilt omhuldad motivserie är de fyra årstiderna, som återfinnes på det av museet förvärvade skåpet.

Materialet i detta skåp är ek i framsidan och furu i baksidan. Botten i fälten utgöres av lönn. Till inläggningarna ha flera olika träslag använts, såsom jakaranda, ek i olika nyanser, björk, asp, som ger grön färg, al, päron och körsbär. Fuhnberg sökte i stor utsträckning begagna sig av träets naturliga färg även för mera skiftande färgsammansättningar. Han nöjde sig därför ej med vanligt virke utan grävde upp delvis multnade träd och grenar ur mossar för att få så många nyanser som möjligt. Genom att sammanställa ytor av ek, sågad på längden och på snedden, nåddes även en viss motsättning. Vitt, skarpt grönt och rött samt grått erhöill han genom att skära ut skåror ur träet och fylla dem med färg och kitt. På detta sätt har han åstadkommit lövverket i träden samt tömmar och remtyg på hästar och oxar.

Fältet överst till vänster föreställer våren. Flera personer äro sysselsatta med jordbruksarbete. En man och en pojke plöja med oxar, en annan man harvar och en tredje sår, medan en kvinna kommer med ett matsäcksknyte. I förgrunden synes en flock betande får. Till höger sommaren med slätter och höbärgning. Hösten visar slagtröskning på logen, fruktskörd och potatisplockning. Vintern återger ett vinterlandskap med världshus, skridskoåkare, släde och kälke. Dräkterna äro typiska empire-dräcker.

De båda understa fälten visa två urnor med blommor och kvinnoansikten infällda i medaljonger på urnorna. Vid sidan om hösten och vintern äro i sidostycken inlagda moln med basunblåsande ängel och därunder kvinnofigur med janusansikte samt en spegel i ena handen och en tub

i den andra. Enligt meddelande av riksdagsman Larssons sonson, bo-satt i Sundals-Ryr, skulle de repstavsliknande inläggningarna överst och underst på sidostyckena föreställa brödkakor upphängda i »e brösnor».

Samme meddelare berättade även, att Fuhnberg ofta sökte förebilder till sina figurer bland husbönder och grannar. Ibland kunde han härvid uppnå ganska stor porträttlikhet, vilket framgår av ett skåp med årstids-bilder, som befinner sig i meddelarens ägo. Detta skåp kommer att tillsammans med Fuhnbergs övriga arbeten närmare beskrivas i en särskild uppsats.

Nils Ivan Svensson.

En bänkdyna i röllakan.

Såsom årets intressantaste textilförvärv på allmogeaavdelningen måste räknas en del av en bänkdrätt eller överstycke till en bänkdyna i röllakan med en hittills okänd mönsterkombination. Vävnaden som har kommit från Ulleruds s:n i Värmland ansluter sig såväl i fråga om allmänt mönsterschema som bredd och varptäthet väl till norra Västergötlands röllakansdynor av äldre slag och även Bohusläns. Emellertid står mönstrets utformning i viss mån närmare de bildvävnader, från vilka liknande röllakansmönster härstamma, än som är vanligt. Därtill kommer materialets kvalité och färgställningen, vilket allt gör att man måste gissa på en högre ålder sannolikt 1600-talet eller tidigare.

En påfågel är synnerligen vackert inkomponerad i ett mångsidigt fält. Den har på huvudet en tofs av två strån, randigt markerad vinge och en ståtlig stjärtfjäderprydnad med ej mindre än sex ögon. Fötterna stå i enlighet med utrymmets fordringar på olika plan. Fältet inramas av en palmettranka med så långt tekniken medger ganska mjuka former. Det hela motsvarar således de kompositioner i skilda tekniker, om vilka Andreas Lindblom och Agnes Branting i sitt verk om medeltida textilier framhållit, att de kunna härledas ur ringformigt mönstrade byzantinska siden- eller yllevävnader. Huruvida förenklingen och omsmältningen till röllakan skett hos oss och direkt efter utländska förebilder eller på annat håll i Europa är svårt att yttra sig om, då det utländska materialet av liknande bildvävnader är för litet utforskat.

Påfåglar av denna typ förekomma ej sällan som mönster i svensk folklig textilkonst. Inom kraftig ram ha vi dem i röllakan från Skytts och Vemmenhögs hd i Skåne, i dukagång från sydöstra Skåne, i dubbelvävnad från Överenhörna i Södermanland ooh från Bohuslän. Inkomponerad i ett träd ha vi den i röllakan från sydöstra Skåne, upprepad bårdvis i dukagång från Bara hd och i dubbelvävnad från Bohuslän. Uppställningen på Värmlands-dynan är besläktad med Skånes och Blekinges hjortatäcken, och palmettbården förekommer tämligen oförvanskad i det tvistsömmade Mariebyantependiet från Jämtland och i dukagångsdrätter från Skåne, samt utan geometrisering i de medeltida brudpällar i mosaik-söm som i ovannämnda arbete avhandlats.

Kompositionen upprepas på fragmentet av Värmlandsdynan tre gånger och i svicklarna äro mera obestämda former som kanske skola föreställa